

**บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
**The Spreading Role of Moral Teaching Monk at Schools,
Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**

สมาน งามสนิท¹
Sman Ngamsnit

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีจำนวน 169 คน จำนวน 5 โรงเรียน ในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.893 วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 71.0 รายได้ต่ำกว่า 7,000 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 ตำแหน่งนักเรียน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคคลลักษณะผู้สอน ด้านสื่อการสอน ด้านรูปแบบการสอน ด้านเนื้อหาสาระการสอน 2. ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีระดับความคิดเห็นมาก 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านบุคคลลักษณะผู้สอนอยู่ใน

Received: 2023-04-19 Revised: 2023-06-25 Accepted: 2023-06-25

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: 1281sn@gmail.com

ระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) 2) ด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$) 3) ด้านรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) 4) ด้านเนื้อหาสาระการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$) 3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสena จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผู้ที่มีอายุ รายได้ และตำแหน่ง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ (Keywords): บทบาทด้านการเผยแผ่; พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

The main objectives of this research were: I) to investigate the spreading role of moral teaching monk at schools, Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, II) to compare the role of the moralistic propaganda. By personal status How the Survey Research (Survey Research) questionnaires and data collection. The population used in this study were the administrators, teachers and students have 5 school of 169 people in Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The statistics used to analyze data using a computer program in social sciences. Were analyzed by frequency (Frequency), percentage (Percentage), average (Mean), Standard Deviation (Standard Deviation), and statistics were used to test T (t-test) if the variable from the two groups. Test and F (f-test) by one-way analysis of variance (One way ANOVA) in case variables from three or more groups. When you see the difference is to compare different pairs using the least significant difference (LSD). The results of this study are concluded as follows: 1. the spreading role of moral teaching monk at schools, Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Most respondents were male of 92 people, representing 54.4 per cent are under 20 years of 117 images, representing 69.2 percent of the education level of 120, representing 71.0 percent of revenue. less than 7,000 baht of 121 people, representing 71.6 percent of students position 117 form 69.2 per cent overall in the highest level. When considered, it was found that the administrators and teachers and students perceived that the role of the moralistic propaganda in schools. Is at a high level of teacher personality characteristics. Media teaching Model of teaching. The contents of teaching. 2. Administrators, teachers and students have comments about the role of the spread of moral teaching in schools Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Overall, the highest level ($\bar{X}=3.84$) and on

classification of each side and found that administrators, teachers and students with the most comments at 4 areas: I) the personal qualities most teachers ($\bar{X}$ =3.84), II) teaching the most ($\bar{X}$ =3.78), III) the highest form of teaching ($\bar{X}$ =3.86), IV) the contents of teaching the most ($\bar{X}$ = 3.87), 3. Comparison of the propaganda role of the spread of moral teaching in schools Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province found that administrators, teachers and students with gender, age, income and location were not different. In addition, different.

Keywords: The Spreading Role; Moral Teaching Monk at Schools

บทนำ (Introduction)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2548-2550 โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10,000,000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 600 รูป ภายหลังจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่ากระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอน ฯ ไปสอนในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 58,073 รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง

ต่อมา กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นและบริบทที่เกี่ยวข้องทุกด้าน แล้วจึงได้มีแนวคิดว่าจะขยายพระสอนศีลธรรมให้เข้าไปสอนโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ คือ 1 ตำบลต่อ 1 พระสอนศีลธรรมโดยจะขยายเพิ่มขึ้นอีก 4,000 รูปเป็นการนำร่อง จากนั้นได้เสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายของพระสอนศีลธรรมจำนวน 4,000 รูป งบประมาณ 2,000 บาทต่อเดือน และเป็นค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลโครงการเพื่อให้สาธารณชนทั่วประเทศเห็นความสำคัญของพระสงฆ์ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนได้แก่ เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และมีเป้าหมายเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้มากขึ้นเป็น 20,000 รูป เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ตามเป้าหมาย

ในปีงบประมาณ 2551 กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่นๆ โดยได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่แล้ว
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา / โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรม
3. กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการ พระสอนศีลธรรม มาแต่เริ่มแรก
4. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรม ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน
5. ภาคคณะสงฆ์ทั้ง 18 ภาค มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดซึ่งปกครองดูแลพระสอนศีลธรรมทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 58,073 รูป จากการสำรวจพบว่าโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 10,000 กว่าโรงเรียน มีความต้องการพระสงฆ์ไปให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น งบประมาณ 2548 จึงได้เพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมสถานศึกษาทั่วประเทศ ในอัตราส่วนพระ 1 รูป ต่อ 1 ตำบล โดยจะขยายเพิ่มอีก 4,000 รูป เป็นการนำร่อง และได้เสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของพระรูปละ 2,000 บาทต่อเดือน รวมเป็นเงิน 96,000,000 บาทต่อปี และงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งเพื่อการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพการสอน การติดตามประเมินผล

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรม คือ ปีงบประมาณ พ.ศ.2548-2551 ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม จากครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2548 จำนวน 4,000 รูป ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 จำนวน 6,000 รูป และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2550 ได้อนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน 10,000 รูป อีกทั้งปี พ.ศ.2551 ได้รับอนุมัติเป็น 20,000 รูป เช่นกัน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2551 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน ให้โอนงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อสนับสนุนให้พระมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศีลธรรมในโรงเรียนด้วยการ 1) สอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้กับโรงเรียนทุกระดับ 2) เป็นวิทยากรบรรยายหัวข้อธรรมต่างๆ ช่วยครูสอนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา 3) เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน 5) ส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ พระสงฆ์นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย หนึ่งในพุทธบริษัทซึ่งถือว่าเป็นองค์หลัก เป็นกำลังสำคัญของ

พระพุทธศาสนา (เสฐียร พันธงชัย, 2516) ด้วยเพราะพระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร เป็นผู้ควรแก่การคำนับ ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ของทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นเพื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนศีลธรรม ทักษะและประสบการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระสอนศีลธรรมตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้มีรูปแบบการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดถึงศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ และผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักการแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์และนักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ครูอาจารย์และกลุ่มนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ที่อยู่ในโรงเรียน อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 303 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 169 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
- 3) สร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
- 4) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

5) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective congruence : IOC)

6) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน ที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเที่ยงตรง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.893

7) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 169 คน

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งเป็นแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่ง โดยกันแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีอยู่ 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาบทบาทด้านการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดให้เลือกตอบโดยเสรี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation),

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียน ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ครู อาจารย์ และกลุ่มนักเรียน สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ด้วยวิธี Independent samples t-test

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบด้วยคำอธิบาย

เกณฑ์การแปลผล ค่าเฉลี่ยการแปลความหมาย ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 และนักเรียน จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8

บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์และนักเรียน

ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นว่า บทบาทด้านการ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกลุ่มนักเรียน พบว่า

กลุ่มผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกลุ่มนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านสื่อการสอนและด้านรูปแบบการสอน ส่วนด้านบุคลิกลักษณะผู้สอนและด้านเนื้อหาสาระการ สอน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาด้านบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอน 2) ด้านสื่อการสอน 3) ด้านรูปแบบการสอน 4) ด้านเนื้อหาสาระการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านแล้วพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็น ต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกตามบทบาท 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอน 2) ด้านสื่อการสอน 3) ด้านรูปแบบการสอน 4) ด้านเนื้อหาสาระการสอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอน จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอนพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียนมีความคิดเห็นว่า บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านบุคลิกลักษณะผู้สอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เรื่องการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เรื่องนุ่งห่มหรือแต่งกายเหมาะสมกับสมณสาธูป เรื่องมีกิริยามารยาท พุดจาเหมาะสมกับกาลเทศะ เรื่องมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส เรื่องเป็นคนจริงจังน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาสุภา อุทโท ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก หรือลงมือปฏิบัติตามคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้นๆ (พระมหาสุภา อุทโท, 2541) และซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทของ ราล์ฟ ลินตัน (Ralph linton's role theory) ผู้เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียง เขากล่าวว่า “ตำแหน่งสถานภาพ เป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย” (นุจรี เกตุปราษฎ์, 2544) และซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นวรรตน์ สุวรรณผ่อง** มุ่งศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีผลงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช โดยพิจารณาบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจ บทบาทในการรณรงค์ ให้วัดอุ้มงคัลอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ บทบาทในการสอนวิปัสสนากรรมฐานเพื่อความสุขทางด้านจิตใจ บทบาทในการให้อยู่ที่อยู่อาศัยแก่คนที่ไร้ที่พึ่งและผู้เจ็บป่วยและบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมและการพัฒนาทางด้านจิตใจ ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางด้านจิตใจและด้านการส่งเสริมจริยธรรมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ บทบาทด้านอื่นนั้นมีน้อย สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์มากที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็คือการขาดแคลนทุนทรัพย์ นอกจากนี้ยังพบว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่คิดว่า มีความสามารถ มีความพร้อมเหมาะสมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล กลุ่ม หรือชุมชนก็ตาม (นวรรตน์ สุวรรณผ่อง, 2524)

2) ด้านสื่อการสอน จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ด้านสื่อการสอนพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแพร่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เรื่องการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เรื่องจัดทำแผนการสอน/แผนกิจกรรมร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง เรื่องใช้วิธีการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เรื่องมีการจัดลำดับขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนให้นักเรียนทราบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สงวนศรี วิรัชชัย** ได้แบ่งลักษณะบทบาทออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) บทบาทที่กำหนด หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่ม หรือองค์กรนั้นๆ 2) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง หมายถึงบทบาท หรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น (ผู้เกี่ยวข้อง) คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ เช่น นักเรียนคาดหวังว่าครูจะช่วยอธิบายปัญหาข้อข้องใจเกี่ยวกับบทเรียนให้กับตน เป็นต้น บทบาทนี้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด 3) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ 4) บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติ หรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของเจ้าตัวผู้อยู่ในตำแหน่ง 5) บทบาทผู้อื่นรับรู้ หมายถึงรูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อื่นในตำแหน่ง และซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ **ทิตยา สุวรรณขุ** ได้กล่าวว่าบทบาทเป็นลักษณะพฤติกรรมที่กำหนด และยังแบ่งหน้าที่ออกเป็น “บทบาทตามอุดมคติ” (Ideal role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งของสังคมควรปฏิบัติ และเป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งอารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ ปฏิกริยาของผู้เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ทิตยา สุวรรณขุ ได้กล่าวสรุปฐานะตำแหน่ง และบทบาท

ทางสังคมไว้ดังนี้ คือ 1) มีสถานภาพ (Status) อยู่จริงในสังคม และมีอยู่ก่อนตัวคนจะเข้าไปครอง 2) มีบทบาทที่ควรจะเป็นประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง 3) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนดฐานะ ตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น 4) ฐานะ ตำแหน่งและบทบาทนั้นได้มาจากการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ในสังคมนั้น 5) บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกัน พฤติกรรมที่เป็นจริงของคนที่ครองฐานตำแหน่ง เพราะพฤติกรรมจริงเป็นผลของปฏิกริยาของคนที่ครองตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง และของคนอื่นที่เข้าร่วมพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม (ทิตยา สุวรรณขุ, 2527) และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญเลิศ ธมมทสสี** ได้ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชาวิทยาลัย (หลวงพ่อกุณปริสุทโธ) พบว่า วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ของหลวงพ่อกุณ ปริสุทโธ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ท่านใช้ในการเผยแผ่หรือประกาศและวิธีการ เผยแผ่ที่ทำใช้บ่อยที่สุด คือการสนทนาธรรมและการตอบคำถาม ถือว่าเป็นวิธีการที่ท่านใช้สื่อถึง ผู้ฟังง่ายที่สุด ไม่ต้องมีพิธีรีตองมากมาย ตลอดถึงการใช้บุคลิกลักษณะคือท่านั่ง การพูดภาษาพื้นบ้านและการสร้างอารมณ์ขันให้แก่ผู้ฟังอยู่เสมอ ความสัมฤทธิ์ผลในการเผยแผ่ที่มีคนทุกชนชั้นตั้งแต่กษัตริย์ คนรวย คนจนต่างพากันเข้าไปกราบนมัสการ และทัศนคติของคนเหล่านั้น ที่มีต่อหลวงพ่อกุณ (พระมหาบุญเลิศ ธมมทสสี, 2543)

3) ด้านรูปแบบการสอน จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ด้านรูปแบบการสอนพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นว่า บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านรูปแบบการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เรื่องเลือกใช้รูปแบบและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับกาลเวลา เรื่องมีการประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อหาข้อดีข้อเสีย เรื่องมีเทคนิคการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน เรื่องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นทุกคน เรื่องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **อุทัย หิรัญโต** ได้ให้ความหมายว่า “บทบาท คือ หน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหวัง (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่ม หรือในสังคมหนึ่งๆ บทบาทเป็นสิ่งที่กลุ่ม หรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่ม หรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งพฤติกรรมของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียว” (อุทัย หิรัญโต, 2526) และซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ **กรณิการ์ ขวัญอารีย์** ได้แบ่งลักษณะบทบาทของคนในสังคมไว้ดังนี้ คือ 1) บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially prescribed or ideal role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งไว้ 2) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived role) เป็นบทบาทแต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ของ

ตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ตรง ตามบทบาทอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลก็ได้

3) บทบาทที่กระทำจริง (The performed role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่กระทำในแต่ละสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ (กรรณิกา ขวัญอารีย์, 2535) และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชวรดิฐ ศึกษาเรื่อง “กระบวนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมเขตการปกครองของคณะสงฆ์ภาค 4” จากการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารและครูสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผู้บริหารและครูสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน (3) ผู้บริหารและครูสอนที่มีอายุพรรษาและวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและครูสอนที่มีประสบการณ์จริง อายุจริง และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) ปัญหาการบริหารงานบุคคล ได้แก่ระบบการคัดเลือกบุคคลขาดความชัดเจน บุคคลขาดขวัญกำลังใจและโรงเรียนมีงบประมาณน้อยข้อเสนอแนะ คือ ควรมีหน่วยงานเฉพาะดำเนินงานบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (พระราชวรดิฐ, 2543)

4) ด้านเนื้อหาสาระการสอน จากการศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน ด้านเนื้อหาสาระการสอนพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเนื้อหาสาระการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน มีความคิดเห็นว่า บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านเนื้อหาสาระการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ เรื่องการทำให้เป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้นักเรียนดู เรื่องการลงโทษและการให้รางวัลแก่นักเรียนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ เรื่องเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร เรื่องการรู้จักจังหวะและโอกาสเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ เข้าสู่ธรรมะ เรื่องยกอุทาหรณ์เพื่อให้นักเรียนรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนงเยาว์ ปิฎกฤษต์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีบทบาท โดยสรุปความมาจากแนวคิดของ Cohen ว่าการที่สังคมกำหนดเฉพาะเจาะจงให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่งนั้น เรียกว่าเป็นบทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนมิได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขา ความไม่ตรงกันของบทบาทถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ 1) บุคคลขาดความเข้าใจในบทบาทที่สิ่งต้องการ 2) ความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด 3) บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นงเยาว์ ปิฎกฤษต์, 2540) และซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) กล่าวว่าผู้บริหารจะต้องปฏิบัติงานในบทบาท 10 บทบาทด้วยกันซึ่งสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1) บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) บทบาทด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 3) บทบาทการตัดสินใจ และมินต์ซเบิร์ก (Mintzberg) ได้กำหนด

บทบาทของผู้บริหารในด้านนี้ไว้ 4 ประการคือ 1) บทบาทในฐานะผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) คือ ผู้ดูแลโครงการใหม่ๆ ที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น 2) บทบาทของผู้จัดการความวุ่นวายหรือปัญหาต่างๆ (Disturbance handles) ที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นอยู่นอกเหนือความคาดหมาย (Unforeseen problems) 3) บทบาทของผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource allocators) ในการรับผิดชอบกระจายทรัพยากร คน สิ่งของ และเงินไปตามส่วนต่างๆ ขององค์กรและสุดท้าย 4) บทบาทของผู้เจรจาต่อรอง (Negotiators) เพื่อทำหน้าที่ถกเถียงและเจรจาต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นสหภาพแรงงาน ผู้ถือหุ้น ฯลฯ ในการเพิ่มผลประโยชน์ให้กับองค์กรที่ตนเองทำงานอยู่ (ตุลา มหภาพสุรนันทน์, 2546) และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชาติ ชาตวิโร ได้ศึกษาเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ ในฐานะศาสนาจารย์ ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพ : ศึกษากรณีกองทัพบก” จากการวิจัยพบว่า ทหารที่ได้รับการอบรมศีลธรรมมีการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 อันเป็นคุณเครื่องให้เกิดความสำเร็จความประสงค์มาใช้ในการประกอบกิจการงานดังนี้ (1) การทำงานให้สำเร็จด้วยความสมบูรณ์จะต้องอาศัยความขยันเห็นด้วยจำนวน 194 นาย คิดเป็นร้อยละ 93.5 ไม่แน่ใจ 7 นาย คิดเป็นร้อยละ 3.5 (2) การทำงานให้สำเร็จด้วยความสมบูรณ์จำเป็นต้องอาศัยความขยันเห็นด้วยจำนวน 194 นาย คิดเป็นร้อยละ 97 (3) การปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เอาใจใส่ ใฝ่ใจ ขยัน ถือว่าเป็นหัวใจของการทำงานเห็นด้วยจำนวน 195 นาย คิดเป็นร้อยละ 97.5 (4) งานส่วนรวมมีผู้รับผิดชอบหลายคน ไม่จำเป็นที่ท่านต้องตั้งใจทำและทุ่มเทให้กับงานนั้นเห็นด้วยจำนวน 23 นาย คิดเป็นร้อยละ 13.5 (พระชาติ ชาตวิโร, 2541)

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกลุ่มนักเรียน นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกลุ่มนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า สถานภาพการเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์และนักเรียน มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นเพราะเด็กกับผู้ใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ไม่เท่ากัน การแสดงความคิดเห็นจึงแตกต่างกันไปตามวัยและประสบการณ์ ตลอดจนความรู้ความสามารถและวิจารณญาณในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ย่อมไม่เท่ากันที่เป็นเช่นนี้เพราะครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการสอนย่อมมีความเข้าใจในเรื่องการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน และการวัดผลและการประเมินผล เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูทุกคนจะต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมัทนา เหลืองนาคทองดี ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในการบริหาร องค์กรตามหลักปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัยไทย” พบว่าผู้บริหารระดับสูงและ ผู้บริหารระดับกลางมีความคิดเห็นที่ดีต่อการนำหลักปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัยมาใช้ในการบริหารองค์กรมากกว่าผู้บริหารระดับล่าง (มัทนา เหลืองนาคทองดี, 2545) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของเกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหาร

ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี” และพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารแตกต่างกัน (เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์, 2548)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พระสอนศีลธรรมเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชน ฉะนั้นโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นในการเข้าไปมีส่วนร่วมของครูพระสอนศีลธรรมในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเยาวชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและสนใจในเรื่องครูผู้สอน นักเรียน สถานที่สอน สื่อการสอน การวัดผลที่ได้ประสิทธิภาพและการจัดการหลักสูตรที่ต้องมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับหลักสูตรสามัญและสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ ควรจัดให้มีความเหมาะสม และควรมีการวางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนธรรมะในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างเดียวกันและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความรู้คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งจะทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญสืบไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ในการศึกษาภายในอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาดังนี้

1. ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทด้านการเผยแผ่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรรณิกา ขวัญอารีย์. (2535). *บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์. (2548). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. กาญจนบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- ตุลา มหาพสุธารนธ์. (2546). *หลักการจัดการ หลักการ, ท่าเรือแหลมฉบัง Laem Chabang Port*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- ทิตยา สุวรรณชนู. (2527). *พัฒนาการ : ความคาดหวังบทบาทของพัฒนากร คณะกรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ระดับตำบล: ส่วนท้องถิ่น สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- นวรรตน์ สุวรรณผ่อง. (2524). *การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ไทยกับงานสังคมสงเคราะห์จิตเวช : ศึกษากรณีวัดที่มีสำนักสมณวิปัสสนากรรมฐานเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุจรี เกตุปราษฎ์. (2544). *บทบาทของประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัดทั่วประเทศ ในการพัฒนาสตรีระดับจังหวัด*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระชาลี ขาตวิโร. (2541). *ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ ในฐานะศาสนาจารย์ ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพ : ศึกษากรณีกองทัพบก*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ ถมมทสสี. (2543). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทยาคม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรชิตดิลก. (2543). *กระบวนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัทนา เหลืองนาคทองดี. (2545). *ความรู้ความเข้าใจในการบริหารองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล ของนักธุรกิจไทย*. เอกสารวิจัย. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 14, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สุพร จุลทอง. (2540). *บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เสฐียร พันธรังษี. (2516). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ผดุงวิทยาการพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.